VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO 134/53/01

01.06.2000

Maa- ja metsätalousministeriö

METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2000

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa Metsäntutkimuslaitoksen tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2000 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus annetaan sekä maa- ja metsätalousministeriölle että Metsäntutkimuslaitokselle. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Johanna Kormu ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö Marjatta Kimmonen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut Metsäntutkimuslaitoksen tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

BUDJETOINTIMENETTELYT

Valtion talousarvioesityksessä 2000 on Metsäntutkimuslaitosta koskevien perustelujen yhteydessä esitetty kustannusvastaavuuslaskelmat nettobudjetoidusta maksullisesta palvelutoiminnasta kolmen vuoden ajalta. Bruttobudjetoidun tutkimusmetsiä koskevan maksullisen toiminnan osalta tulisi menetellä samoin, jotta vertailu toteutuneeseen toimintaan ja sen kehitykseen olisi mahdollista.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopio
PL1119	Annankatu 44	(09) 228 541	(09) 2285 4250
00101 HELSINKI	00100 HELSINKI		

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelu ja kirjanpito

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut. Kirjanpidon tarkastusta on kohdennettu riskianalyysiin perustuen.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Kirjanpidon tarkastuksen perusteella arvioituna voidaan kirjanpitoa pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä sen perustana olevaa laskentatointa on tarkastettu rajatusti riskianalyysiin perustuen. Tarkastus on kohdennettu esitettyjen tietojen oikeellisuuteen olennaisuus huomioon ottaen ja kohdistunut toimintakertomuksen suorite- ja kustannustietoihin, tulostavoitteiden toteutumisen kuvaukseen, maksullisen toiminnan laskelmiin sekä tuottavuutta ja taloudellisuutta kuvaaviin tietoihin. Tuloksellisuuden kuvauksessa esitettyjen tietojen riittävyyttä on arvioitu kokonaisuutena.

Tuloksellisuuden kuvauksen suoritetiedot ja niitä vastaavat kustannus- ja henkilövuositiedot tulisi esittää tulos- tai tehtäväalueittain siten, että muodostuisi mahdollisimman oikea ja havainnollinen kuva siitä, mitä resursseilla on saatu aikaan. Taloudellisuuden ja tuottavuuden kehityksen analysoimiseksi tulisi toteutuneita tuloksia myös verrata tulostavoitteisiin sekä edellisten vuosien vastaaviin tuloksiin. Muilta osin esitettyjä tietoja voidaan pitää riittävinä.

Kustannusvastaavuuslaskelmien mukaan maksullisen toiminnan tuotot muodostuivat liiketaloudellisista suoritteista.

Nettobudjetoidun asiakasrahoitteisen toiminnan tulot olivat 8,5 milj. mk, kustannukset 9,3 milj. mk ja alijäämä 0.8 milj. mk. Talousarviossa nettobudjetoidun asiakasrahoitteisen toiminnan tulostavoitteeksi oli asetettu 1 milj. mk:n ylijäämä. Alijäämä on aiheutunut Metsänjalostussäätiöltä siirtyneistä toiminnoista, Metsäntutkimuslaitoksen tavanomaisen asiakasrahoitteisen toiminnan kustannukset katettiin toiminnan tuloilla.

Bruttobudjetoidun tutkimusmetsiä koskevan kustannusvastaavuuslaskelman 16,5 milj. mk:n erilliskustannuksista puuttui kustannuksia yhteensä noin 1 milj. mk. Toisaalta erilliskustannuksiin oli virheellisesti sisällytetty noin 0,8 milj. mk luonnonsuojelualueille kohdennettavia kustannuksia sekä laskelmaan kuulumattomia kaluston hankintoja noin 0,3 milj. mk.

Osuus yhteiskustannuksista oli laskettu virheellisellä kertoimella, mikä pienentää yhteiskustannusten suhteellista osuutta n 0,7 milj. mk:lla. Korkoihin sisältyy n. 1,9 milj. mk Kolin kansallispuiston luontokeskuksen rakentamiseen ja Hotelli Kolin saneeraukseen liittyneitä korkokustannuksia, jotka eivät toimintakertomuksen tietojen mukaan kuulu laskelman kustannuksiin.

Poistot olivat toimintakertomuksen kustannusvastaavuuslaskelman mukaan vuonna 2000 0,8 milj. mk, mikä tarkoittaa vähennystä lähes puoleen edellisestä vuodesta (poistot vuonna 1999 n. 1,6 milj. mk). Tarkastuksen yhteydessä todettiin kustannusvastaavuuslaskelmassa esitettyihin poistoihin sisältyneen lisäksi aiheettomasti luonnonsuojelualueille kohdennettavaksi kuuluvia eriä, joiden oikaisun jälkeen poistojen määräksi tulee n. 0.4 milj. mk, mikä on noin 25 % edellisen vuoden poistojen määrästä. Pienentyminen johtuu käyttöomaisuuserien käsittelyn muutoksesta. Vanha käyttöomaisuus on aloittavassa taseessa selvitetty maksupisteittäin ja kirjattu kunkin alueen tutkimusaseman vastuualueelle, joihin myös poistot näin ollen kohdentuvat. Kun uudet käyttöomaisuushankinnat kirjataan oikeille vastuualueilleen, saadaan omaisuuserät kohdennettua oikein sitten, kun vanha käyttöomaisuus on kokonaan poistettu. Aikaisempina vuosina poistojen osuus kustannusvastaavuuslaskelman yhteiskustannuksissa on ollut arvioon perustuva.

Bruttobudjetoidun pääomaluonteisen tutkimusmetsien tuloa tuottavan toiminnan tulot olivat tilinpäätösasiakirjaan sisältyvän kustannusvastaavuuslaskelman mukaan 14,8 milj. mk, kustannukset 37,5 milj. mk ja alijäämä 22,6 milj. mk. Laskelmaan sisältyi laskentatekni-

siä virheitä. Oikaistu alijäämä on suuruudeltaan noin 19,5 milj. mk. Kustannusvastaavuuslaskelman suurimpana yksittäisenä kustannuseränä oli pääomalle laskettu korko, 13,4 milj. mk (edellä mainitun oikaisun jälkeen noin 11,5 milj. mk), mikä tulee ottaa huomioon tulosalueen alijäämää tarkasteltaessa. Tutkimusmetsiä koskevaa tulostavoitetta ei ole talousarviossa esitetty.

Maa- ja metsätalousministeriö ei ole määritellyt tulossopimuksessa maksulliselle toiminnalle kannattavuustavoitteita.

Metsäntutkimuslaitoksen asiakasrahoitteisen sekä tutkimusmetsien tulosalueen suoritteet kuuluvat pääosin maa- ja metsätalousministeriön 4.3.1993 antaman päätöksen mukaan valtion maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettuihin maksullisiin suoritteisiin, joita koskevat maksut määrätään liiketaloudellisin perustein. Maa- ja metsätalousministeriössä tulee kiinnittää huomiota tulosalueen kannattavuustavoitteiden määrittelyyn ja mahdollisten alijäämien hyväksyttävyyteen. Samassa yhteydessä on syytä selvittää, onko nykyinen maksuperustelakiin pohjautuva säännösperusta ylipäänsä oikea ratkaisu, kun maksuperustelaki edellyttää liiketaloudellisten suoritteiden kannattavuutta.

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien perustana olevan laskentatoimen tarkastus on kohdistunut toimintakertomuksessa esitettyjen suorite- ja kustannustietojen perustana olevaan laskentatoimeen.

Tarkastetuilla alueilla laskentatointa voidaan pitää kustannusvastaavuuslaskelmien virheisiin liittyneitä puutteita lukuun ottamatta asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna. Laskentatoimen järjestelmien tuottamien tietojen hyväksikäyttöä ei voida pitää täysin riittävänä esimerkiksi tulosalueita koskevien tuottavuus- ja taloudellisuustietojen tuottamisessa.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä ja tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä sekä Vantaan tutkimuskeskuksen tarkastuskäynnin yhteydessä.

Tarkastuksen yhteydessä on todettu kustannusvastaavuuslaskelmien puutteiden ohella puutteita henkilökunnan vaatehankintojen käsittelyssä verotuksen ja ennakonpidätyksen osalta, joiden osalta Metsäntutkimuslaitos on ilmoittanut ryhtyvänsä asianmukaisiin toimenpi-

teisiin. Lisäksi tarkastuksen yhteydessä on kiinnitetty huomiota joihinkin käteiskassoja koskeviin menettelyihin, jotka eivät kaikilta osin vastaa talousarvioasetuksessa esitettyjä vaatimuksia.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Metsäntutkimuslaitoksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2001 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maksullisen toiminnan hinnoitteluperusteen ja kannattavuusvaatimuksen johdosta.

Tarkastusneuvos, JHTT Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja Johanna Kormu

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö
Metsäntutkimuslaitoksen pääjohtaja
Metsäntutkimuslaitoksen johtokunnan jäsenet
Valtiokonttori